

Center for Straffuldbyrdelse

Direktoratet for Kriminalforsorgen

Sagsnr. 17-61-0051

Til Kriminalforsorgsområderne
Områdekantorerne

25. februar 2019

Vedrørende erstatning for uforskyldte indgreb

Ved Østre Landsrets dom af 28. november 2017 fik en indsat medhold i, at han var berettiget til erstatning i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 107 i anledning af, at han var blevet overført fra åbent til lukket fængsel.

Baggrunden for overførslen var, at den indsatte var sigtet for at have begået et strafbart forhold under strafudståelsen. Landsretten tiltrådte, at overførslen af den indsatte var lovlig ud fra de oplysninger, der forelå på tidspunktet for overførslen. Den indsatte blev imidlertid i den efterfølgende straffesag frifundet for det strafbare forhold. Dette betød efter landsrettens opfattelse, at den pågældende havde krav på erstatning.

Det følger af dommen, at kriminalforsorgen i forhold til den konkrete type sager har anvendt en forkert praksis i forhold til erstatning efter straffuldbyrdelseslovens §§ 106 og 107. Kriminalforsorgen har således hidtil givet erstatning, hvis et indgreb måtte anses som uberettiget, dvs. at indgrebet blev foretaget i strid med betingelserne efter den pågældende bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven.

Direktoratet for kriminalforsorgen har på den baggrund været i dialog med Justitsministeriet om den nærmere forståelse af dommen.

Dommen giver anledning til at ændre på kriminalforsorgens praksis for vejledning om muligheden for erstatning. Herudover betyder dommen, at der kan være grundlag for at genoptage allerede afgjorte sager om erstatning, ligesom de indsatte, som kunne have søgt om erstatning, skal gøres opmærksom på muligheden herfor.

På baggrund af dommen er der ved lov nr. 1541 af 18. december 2018 foretaget en ændring af reglerne om erstatning for uforskyldte indgreb. Ændringen trådte i kraft pr. 1. februar 2019. Der er således indsat et nyt stk. 2 i både § 106 og § 107, hvoraf det fremgår, at såfremt et indgreb er foretaget for at undersøge om en indsat har begået et strafbart eller disciplinært forhold, eller for at forebygge sådanne forhold, kan den indsatte ikke tilkendes erstatning, hvis indgrebet ikke anses for uberettiget ud fra omstændighederne på tidspunktet for indgrebets iværksættelse. Der henvises i den forbindelse til den opdaterede tjekliste på intranettet om erstatning for uforskyldt indgreb.

Lovændringen har imidlertid kun betydning for indgreb, der foretages 1. februar 2019 eller senere. For så vidt angår indgreb, som er foretaget før 1. februar 2019, indebærer Østre Landsrets dom, at kriminalforsorgen er forpligtet til blandt andet at genoptage en række sager.

På den baggrund fastsættes følgende:

Vejledning om muligheden for at søge erstatning

Kriminalforsorgen har hidtil først vejledt indsatte om muligheden for at søge erstatning for et ufor- skyldt indgreb, jf. straffuldbyrdslovens § 108, når det blev konstateret, at indgrebet måtte anses som uberettiget.

Fremover skal de indsatte vejledes om muligheden for at søge erstatning inden 2 måneder efter et indgrebs ophør.

Direktoratet har udarbejdet en tekst til en sådan vejledning, jf. vedlagte "Vejledning om muligheden for at søge erstatning". Indtil teksten er indført i de relevante koncepter i Klientsystemet, skal vej- ledningen indsættes manuelt i alle afgørelser, der omhandler indgreb.

Anmodning om erstatning for indgreb, der allerede er foretaget

Forældelse

Da kriminalforsorgens hidtidige praksis er blevet underkendt i forbindelse med Østre Landsrets dom af 28. november 2017, vil de indsatte, der mener at have været udsat for et ufor- skyldt indgreb, men som ikke har søgt erstatning, nu kunne indgive anmodning om erstatning.

Ved sagsbehandlingen anvendes som udgangspunkt forældelseslovens sædvanlige 3-årige forældelses- frist. Det betyder, at et krav om erstatning er forældet, hvis der på tidspunktet for anmodning om erstatning er gået mere end 3 år siden et indgrebs ophør. I disse tilfælde kan kravet umiddelbart afvises som forældet.

Der kan dog være sager, som skal realitetsbehandles, selvom anmodningen er indgået mere end 3 år efter indgrebs ophør. Dette gælder i de ganske få sager, hvor den indsatte ikke har været klar over, at vedkommende har været udsat for et indgreb. Det kunne f.eks. være tilfældet, såfremt den ind- satte har været i en så dårlig psykisk forfatning eller lignende, at den pågældende ikke har været klar over, at f.eks. en udelukkelse fra fællesskab har været et indgreb.

I alle tilfælde gælder der dog en 10-årig forældelsesfrist, uanset at den indsatte ikke har været klar over, at der har været tale om et indgreb. Der vil være tale om en helt konkret vurdering af, hvorvidt en anmodning, som indgives mere end 3 år efter indgrebs ophør (men inden den 10-årige forældel- sesfrists udløb), skal realitetsbehandles. Henset til, at der formentligt vil være tale om et meget begrænset antal sager af denne type, kan disse vendes med direktoratet, før det afgøres, om sagerne skal realitetsbehandles.

Frist

Ud over reglerne om forældelse vil den almindelige frist på 2 måneder i § 108 for fremsættelse af krav om erstatning være gældende. Dette betyder, at anmodning om erstatning under alle omstæn- digheder skal være indgivet 2 måneder efter, at de indsatte vejledes om, at der nu er mulighed for at anmode om erstatning. Denne vejledning vil i relation til allerede foretagne indgreb ske i form af

opslag på institutionernes opslagstavler og på kriminalforsorgens hjemmeside, jf. vedlagte opslag om "Vejledning om mulighed for at søge erstatning for uforskyldte indgreb".

Genoptagelse af erstatningssager, som er afgjort efter hidtidig praksis

Kriminalforsorgen skal af egen drift genoptage de sager om afslag på erstatning, der er truffet efter 27. november 2014, svarende til 3 år forud for Østre Landsrets dom af 28. november 2017.

Direktoratet genoptager de sager, der er afgjort af direktoratet.

De sager, som måtte være afgjort i områderne, og som ikke er påklaget til direktoratet, skal genoptages i områderne.

Sagerne findes ved at foretage en søgning i sagsgruppe 0310. Hvis områderne på anden vis er bekendt med andre sager, som ikke måtte være journaliseret i denne sagsgruppe, skal disse også genoptages.

De personer, som får genoptaget deres sag, skal orienteres om genoptagelsen.

Såfremt områderne modtager anmodninger om at få genoptaget en afgørelse om afslag på erstatning for et uforskyldt indgreb, som er truffet før den 28. november 2014, skal disse sendes til direktoratet med henblik på videre sagsbehandling.

Afgørelse af erstatningssager

Praksis for behandling af erstatningssager vedrørende indgreb foretaget før den 1. februar 2019 skal indrettes således, at sager, hvor der ifølge hjemlen i straffuldbydelsesloven skal være en konkret mistanke, før et indgreb kan foretages, skal afgøres i overensstemmelse med dommen. Der vil således være mulighed for erstatning efter straffuldbydelseslovens §§ 106 og 107, såfremt der foretages indgreb på grundlag af en mistanke, som senere viser sig ubegrundet.

De sagstyper, som er omfattet af ovenstående praksis, vil således være eksempelvis rektalundersøgelse, jf. straffuldbydelseslovens § 60, stk. 3, forhørsceleanbringelse, jf. § 71, udelukkelse fra fællesskab, herunder midlertidig udelukkelse fra fællesskab, jf. § 63, overførsel til lukket fængsel, jf. § 25, og strafcelle, jf. § 68, stk. 2.

Derimod omfattes normalt ikke indgreb, som er foretaget efter en lovbestemmelse, der er udformet med henblik på, at indgrebet kan foretages stikprøvevis/rutinemæssigt, men som i det konkrete tilfælde udføres på grundlag af en mistanke, som efterfølgende viser sig uberettiget. Dette omfatter i praksis urinprøvetagning, jf. § 60a, stk. 1, og visitation af opholdsrum og person, jf. § 60, stk. 1 og § 66a, stk. 1. Årsagen hertil skal findes i den omstændighed, at et sådant indgreb ikke kan anses for at være af en så indgribende karakter, at det kan medføre erstatning, medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder f.eks. i forbindelse med gennemførelsen af en urinprøve eller visitation.

Orientering af nuværende og tidligere indsatte

Med henblik på at gøre nuværende indsatte opmærksom på muligheden for at indgive anmodning om erstatning eller genoptagelse af tidligere afgjorte erstatningssager, skal de vedlagte opslag sættes op på alle kriminalforsorgens matrikler.

Tidligere indsatte vil via orientering på kriminalforsorgens hjemmeside blive vejledt om de samme muligheder.

Ikrafttræden

Områderne anmodes om straks at foranledige, at den vedlagte tekst om vejledning om erstatning bliver indsat manuelt i alle afgørelser, der vedrører indgreb m.v.

Områderne bedes sørge for, at de vedlagte opslag bliver hængt op på de enkelte matrikler den 25. februar 2019 og tages ned igen den 25. april 2019.

Områderne bedes have identificeret og orienteret indsatte og tidligere indsatte om genoptagelse af sager om afslag på erstatning senest den 25. april 2019.

Eventuelle spørgsmål til ovenstående bedes rettet til enhedsleder Henrik Mazin-Lange på mail eller telefonisk.

Med venlig hilsen

Gitte Møller Larsen